

Међутим, ни при анализи овог, као ни претходно анализираниог проблема, нисмо имали намеру да дамо дефинитиван одговор на постављена питања јер их ни савремена економска мисао још увек није дала. Оно што смо хтели да покажемо то је да се на основу извесних општих поставки ни у научним популаризацијама каква је студија коју смо приказали не могу доносити никакви судови а да се притом не укаже на границе њихове применљивости. С друге стране, неопходно је нагласити да су се аутори у свој студији бавили искључиво квалитативном анализом проблема социјалистичке привреде, у којој је много лакше доносити судове о односу између појава. Прави однос се, међутим, ни у ком случају не може до краја сагледати без испитивања квантитативног односа између појава — у овој прилици закона вредности и плана, те нам се чини да и са тог разлога у анализи проблема као што је робна производња у социјализму не треба без резерве доносити никакве дефинитивне закључке.

Александар Ваџић

Василиј А. Жаданов: ПЛАНИРОВАНИЕ НАЛОГА С ОБОРОТА, Москва, 1962, Госфиниздат, 80 с.

У издању специјализованог издавачког предузећа Госфиниздат из Москве појавило се у току 1962 неколико публикација које привлаче пажњу читалаца заинтересованих за финансиска питања. Реч је о публикацијама које носе заједнички наслов „Помоћ финансиском стручњаку“ а чија је намена не само да финансиским органима и стручњацима пружи потребну помоћ већ и да послуже као популаризација која ће омогућити знатно ширем кругу читалаца да се упозна са неким интересантнијим проблемима из домена јавних финансија. Посебну пажњу привлачи рад Кудрјашова о расподели прихода између буџета виших и нижих политичко-територијалних јединица, као и публикације: Басова о финансирању школа, Едвокимова о финансирању министарстава, надлештава и совнархоза и Фингоеева о анализи извештаја о пословању буџетских установа. Најзанимљивија и истовремено по обиму најмања публикација из ове серије посвећена је разматрању пореза на промет, тачније питању планирања прикупљања средстава путем пореза на промет у СССР. Готово је непотребно указивати на значај свестраних анализирања овог пореза који у пореским системима највећег броја савремених држава заузима једно од најистакнутијих места и чији је значај и даље све већи. Као врло издашан извор прихода и истовремено као погодан инструмент за остваривање бројних задатака политичке, економске или социјалне природе, порез на промет неумисљиво да представља погодан објект посматрања и анализирања нарочито у социјалистичким земљама у којима је његова улога заиста врло велика.

Према речима, аутора В. Жаданова, планско руковођење народном привредом представља један од најважнијих задатака социјалистичке државе. А државни буџет СССР, који је истовремено и основни финансијски план читаве државе, састављен је на основу показатеља плана развоја народне привреде и његов је главни задатак да обезбеди потребна новчана средства за извршење и премашивање плана. Пошто порез на промет представља један од најиздашних извора прихода не само буџета федерације већ и свих нижих политичко-територијалних јединица то је његова улога у остваривању планских и буџетских задатака достојна посебне пажње.

Не упуштајући се у разматрање ширих карактеристика пореза на промет, аутор је своју пажњу усредсредно на основна економско-техничка

питања пореза на промет и његовог планирања, како се и којим поступцима одређују обавезе привредних предузећа према држави у форми овог пореза и како се врши његов обрачун. Такав начин излагања условљен је самом наменом публикације која службеницима финансијских служби треба да послужи као драгоцен извор информација о бројним питањима која стварају тешкоће у њиховом свакодневном раду. Оно што за југословенске читаоце може бити интересантно и на чему се треба задржати приликом приказивања једне овакве публикације јесу шири оквири питања циља и дејства пореза на промет. Ваља, међутим, напоменути да постоји не тако мала разлика између Совјетског и нашег пореза на промет. Та разлика се огледа у нешто ширим његовим задацима у нашем привредном и финансијском систему где порез на промет представља веома погодан инструмент за усклађивање робних и новчаних фондова и преко тога за вођење једне прилично еластичне политике цена.

Излажући на самом почетку своје публикације основне карактеристике пореза на промет, Жаданов инсистира на томе да овај порез у СССР представља погодан инструмент за захватање дела акумулације у привредним предузећима и омогућава њено прикупљање у буџете преко којих се врши финансирање потреба читаве социјалистичке заједнице. Поред тога, аутор наводи и друге одлике пореза на промет које се састоје у контролној функцији пореских органа над радом и посебно финансијским пословањем предузећа. У поступку састављања и извршења плана прикупљања средства путем пореза на промет финансијским органима пружа се могућност не само да прате привредни успех и финансијско пословање предузећа већ и да врше сталну и ефикасну контролу над њима. Наравно да ова контрола представља не само друштвени интерес већ је истовремено и врло корисна са становишта самог предузећа коме се указује на добре и лоше стране пословања. Најзад, могуће је, по речима аутора, навести и неке друге корисне стране овакве организације у којој финансијски органи могу вршити не само обрачун и наплату пореза односно контролу пословања већ и утицати на привредне организације да изврше и пребаце свој план производње, користе дотада скривене могућности за повећање производње, шире асортиман својих производа и воде сталну бригу да готови производи дођу што пре до потрошача.

Публикацију иначе чине три посебне главе. После прве, која је посвећена основним питањима значаја и карактеристика пореза на промет и основама планирања пореза на промет у СССР, аутор је у другој глави своју пажњу усредредио на приказивање особености у планирању пореза на промет у појединим привредним областима и гранама. Овај други део публикације свакако да привлачи пажњу оних који управо раде на тим проблемима као и свих других који показују интерес за проучавање привредних и посебно пореских проблема СССР. Трећа, и последња глава посвећена је анализирању начина вршења контроле извршења плана прикупљања средстава путем пореза на промет.

Мирослав Петровић

В. П. Грибанов: ОТВЕСТВЕННОСТЬ СТОРОН ПО ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ,
Москва, 1962, 116 с.

У општем развоју совјетског правног система, место, улога и значај уговора као инструмента промета производа и услуга између носиоца привредне активности — државних привредних предузећа, има свој посебан развојни пут. Мада аутор ово не третира, мислимо да је корисно подсетити